

ODNOSI KOSOVA I SRBIJE I BEZBEDNOST U JUGOISTOČNOJ EVROPI

– „SWOT” ANALIZA MOGUĆIH REŠENJA

1) Očuvanje statusa quo / odlaganje rešenja problema

Prednosti

- Političke elite bi neko vreme trebalo da budu manje orijentisane na rešavanje sukoba, a više na stvarne probleme njihovih zajednica pokušavajući da ih poprave;
- Manje pažnje od strane međunarodne zajednice i davanje vremena za sazrevanje i oblikovanja ideja za rešenje;
- Ovo rešenje može doneti izbegavanja široko otvorenih „čvrstih konflikata” koji bi omogućio usmeravanje moći i napora kao postizanju višeg stepena političkog, ekonomskog i institucionalnog razvoja u vremenskoj pauzi traganja za stabilnim rešenjem i sazrevanja i oblikovanja političkih ideja.

Slabosti:

- Održavanje ili čak pogoršavanje već poremećenih međuetničkih odnosa usled namera političkih elita na obema stranama da ojačaju ili učvrste svoje pozicije – održanje nacionalističkih lidera i nacionalnih politika na vlasti, veće prepreke pomirenju i jačanju međuetničkih odnosa i multikulturalizma;
- Pogoršanje odnosa sa međunarodnim institucijama i opadanje njihove voljnosti da rade na rešenju;
- Međunarodne institucije bi smanjile svoj angažman zbog trajnosti perioda u kome ne postoji rešenje, iscrpljene neizvesnošću i ponašanjem aktera, nedostatkom ideja za rešenjem problema usled odbijanja i neispunjavanja tačaka Briselskog sporazuma, promenjenog pristupa SAD, protivljenja Rusije zapadnoj politici;
- Usporavanje izgradnje institucija na obe strane i dalje povećanje nepoverenja stanovništva u njihovu efikasnost;
- Neizvesnost i političke i bezbednosne pretnje usled nedostatka finalnog rešenja u smislu uticaja na regionalni poredak i bezbednost;
- Negativan povratni uticaj na ekonomski razvoj i zaostajanje;

– Dozvoljavanje situacije u kojoj bi ljudi napuštali te oblasti ili čak bili naterani da ih napuste.

Mogućnosti

– Kreiranje probnog perioda i pokretanje novih mogućnosti i pripremanja obe strane za dijalog, pregovore i konačni dogovor, uključujući i kreiranje svesti i volje za zaključivanjem dogovora;

– Pokretanje novih ideja i oblikovanje rešenja u aktivnoj saradnji sa organizacijama međunarodne zajednice i njihovim predstavnicima (velike sile, EU, susedi);

– Region bi dobio „tajm aut” da podigne nivo bezbednosti i stabilnosti, kao i da radi na oblikovanju konačnog dogovora;

– Mogućnost da se osnaži prisustvo Srbije na Kosovu;

– Snaženje nacionalnog ujedinjavanja i identiteta u celokupnoj srpskoj, ali i albanskoj populaciji;

– Republika Srpska će pažljivo pratiti pristup Srbije, podržavajući sve ono na šta bi Srbija pristala.

Opasnosti:

– Masovna pomeranja stanovništva – Srbi sa Juga Kosova na Sever Kosova, a Albanci u suprotnom smeru;

– Opstajanje nepostojanja dobrih diplomatskih odnosa i nesaradnje, bilo sa Kosovom usled nepriznavanja od strane nekih regionalnih zemalja, bilo Srbije sa onima koji su priznali nezavisnost Kosova;

– Započinjanje ili obnavljanje zamrznutog konflikta kao stalne pretnje regionalnoj bezbednosti;

– Pogoršanje međuetničkih odnosa i slabljenje osnova za poboljšanu saradnju, onemogućavanje procesa pomirenja;

– Prelivanje konflikta na druge zemlje (Makedonija, BiH), nastanak novih konflikata, nastojanja u BiH da se postigne nezavisnost kantona ili obnova Hrvatske republike Herceg-Bosne u obliku „trećeg entiteta” u BiH;

– Opstajanje ili čak pojačavanje aktivnosti organizovanih kriminalnih grupa;

– Odlazak Srba sa Kosova;

– Opstajanje zamrznutog konflikta na period neizvesne dužine.

2) Promene granica Srbije i Kosova / razmena teritorija

Prednosti

- Pобољшanje života običnog stanovništva;
- Povećanje stepena regionalne bezbednosti i stabilnosti;
- Unapređenje političkog sistema;
- Podizanje nivoa svesti stanovništva o kritičkom mišljenju i njegov uticaj na razvoj demokratije;
- Jasnija politika i jačanje odgovornosti lokalnih institucija za unutrašnju stabilnost i razvoj;
- Efikasnija borba protiv organizovanog kriminala, posebno korupcije;
- Veća povezanost sa Srbijom kosovsko-albanske zajednice;
- Srbija i Kosovo ne bi blokirali jedno drugo na putu ka EU.

Slabosti

- Nezadovoljstvo stanovništva na obe strane usled osećaja nedovršenog rešenja i propuštene prilike;
- Rešenje ostvareno posredovanjem i pod sve većim pritiskom EU.

Mogućnosti

- Snaženje uloge oba entiteta u regionalnim i međunarodnim odnosima postignuto kroz duži period stabilnosti i odsustvo razloga za čvrste i otvorene konflikte;
- Dobra osnova za izgradnju poverenja, pomirenja i pristupa zasnovanog na multietničnosti;
- Održavanje unutrašnje i spoljašnje bezbednosti i stabilnosti;
- Stabilizujući razvoj (ekonomski, društveni, obrazovni...) i razvoj harmonizovanog ekonomskog prostora;
- Prihvatanje rešenja od strane suseda, relaksacija i razvoj odnosa u smislu pokretljivosti ljudi;
- Povećanje političke stabilnosti;
- Izbegavanje dodatnih pojašnjavanja i pozivanja na Badinterovo pravilo da su granice bivših jugoslovenskih republika državne granice;

- Snaženje evropskog puta za obe strane i brži proces usaglašavanja u cilju ubrzanog približavanje političkih entiteta EU;
- Stabilizacija i obezbeđivanje života Srba na Kosovu;
- Povećanje političke stabilnosti koja bi bila osnova za smanjenje organizovanog kriminala;
- Moguća priznanja od strane većine zemalja i punopravno članstvo u UN za Kosovo.

Pretnje

- Potencijalna legalizacija započinjanja novih konflikata;
- Prouzrokuje se da drugi nepriznati entiteti iznuđuju osmišljavanje obavezujućih sporazuma na ovom primeru;
- Unutrašnji napadi opozicije na politička rukovodstva;
- Crtanje novih etničkih granica bi moglo da izazove druge etnicitete na Balkanu da otvore pitanje mnogih granica u regionu;
- Opstajanje političkih osnova za nacionalističke jastrebove i ekstremnu i fundamentalističku retoriku;
- Zamrznuta komunikacija i integracija (gubljenje poverenja u Briselski proces);
- Primer za Republiku Srpsku i druge podržavne entitete u regionu da je razgraničenje moguće.

3) Normalizacija odnosa zasnovana na pravno-obavezujućem sporazumu koji bi se postigao u tekućim pregovorima Srbije i Kosova uz posredstvo EU

Prednosti

- Stabilizacija međuetničkih odnosa zasnovana na dugoročnim održivim odnosima;
- Postizanje esencijalne pune slobode kretanja, otvaranje ekonomije, tržišta i trgovine.

Slabosti

- Nijedna strana neće uzeti rešenje kao zaključeni proces, sve tradicionalne tenzije i nestabilnost bi ostale kao upozoravajuća činjenica;
- Usled skorašnjih odnosa, manjak poverenja bi bio normalan u međuetničkim odnosima;

- Multietničnost ne bi donela multikulturalnost;
- Neizvesno trajanje dogovorenog rešenja.

Mogućnosti

- Povećanje stabilnosti u Srbiji, na Severu Kosova i na celom Kosovu;
- Mogućnost za međuetničku saradnju;
- Integracija Srba sa Severa Kosova u politički sistem Kosova;
- Uveriti Republiku Srpsku i druge podržavne entitete u regionu da je prihvatljivo samo međunarodno prihvaćeno rešenje.

Opasnosti

- Obnavljanje sukoba u slučaju narušavanja međuetničkih odnosa i nasilja, posebno ako je to jednostrano;
- U slučaju nedostatka dobre volje rešenja ne bi bila implementirana;
- Rešenje može biti predstavljeno kao stvaranje „Republike Srpske na Severu Kosova”.

Prof. dr Miloš Šolaja, Univerzitet u Banja Luci, Fakultet političkih nauka